

بررسی رابطه بین تحصیلات و آشنایی با قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی

(بررسی موردی قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی کرج)

صفر مردی
عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی

چکیده

بر اساس مطالعات انجام گرفته و یافته‌های جدید علمی، نقش و هدایت دانش و توسعه قانون‌گرایی، ضمن این که به عنوان یک عامل اساسی در افزایش تولید در یک جامعه عمل می‌کند، بیش از منابع طبیعی و سرمایه‌های مالی موجبات دستیابی به نظم روانی و اجتماعی در جامعه را نیز فراهم می‌آورد؛ به عبارت دیگر افزایش سریع دانش و گسترش قانون‌گرایی در جامعه، ضمن این که زمینه اولیه را برای رشد و توسعه جوامع ایجاد می‌کند، بهبود رفاه را نیز سریعاً موجب می‌شود که خود به لحاظ روانی و اجتماعی تا حد زیادی سلامت جامعه را تضمین می‌کند. به طوری که ساترلند نیز معتقد است که سرپیچی از قوانین، بستگی به چگونگی وضع قوانین و واکنش نسبت به قانون‌شکنی دارد و در آن نقش نیروی انتظامی و آموزش، از اهمیت عمده برخوردار است. هدف پژوهش مذکور بررسی رابطه تحصیلات با قانون‌گرایی (رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی) و نگرش رانندگان نسبت به عوامل مؤثر بر رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی در شهرستان کرج است.

در این پژوهش به منظور جمع‌آوری اطلاعات درباره متغیرهای روانی - اجتماعی دخیل در تخلف رانندگی، از روش تحقیق پس‌رویدادی استفاده شده است و جامعه آماری این تحقیق را کلیه رانندگان متخلف از قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی در منطقه استحقاظی پاسگاه شماره یک راهنمایی و رانندگی شهر کرج تشکیل می‌دهند و روش نمونه‌گیری در این تحقیق، نمونه‌گیری تصادفی به شیوه خوشه‌ای و تصادفی ساده و ابزار گردآوری اطلاعات نیز پرسشنامه بوده است.

به طور کلی نتایج این تحقیق عبارت‌اند از:

۱- بین تحصیلات و قانون‌گرایی (رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی) تفاوت وجود دارد و این تفاوت در جهت مثبت است.

۲- بین آشنایی با قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی، احترام به قانون، استاندارد بودن علایم راهنمایی خیابان‌ها و معابر، ترس از خسارت جانی و مالی در اثر تصادف و جریمه، با قانون‌گرایی تفاوت معناداری

وجود دارد.

کلیدواژه‌ها:

تحصیلات (Education)، قانون‌گرایی (Observing rules)، تخلف (Offence)، راننده (Driver)،
قانون راهنمایی و رانندگی (Traffic rules and regulations).

مقدمه

بر اساس مطالعات انجام گرفته و یافته‌های جدید علمی، نقش و هدایت دانش و توسعه قانون‌گرایی بیش از منابع طبیعی و سرمایه‌های مالی، ضمن این‌که به عنوان یک عامل اساسی در افزایش تولید در یک جامعه عمل می‌کنند، موجبات دستیابی به نظم روانی و اجتماعی در جامعه را نیز فراهم می‌آورند؛ به عبارت دیگر افزایش سریع دانش و گسترش قانون‌گرایی در جامعه، ضمن این‌که زمینه اولیه را برای رشد و توسعه جوامع ایجاد می‌کند، بهبود رفاه را نیز سریعاً موجب می‌گردد که خود به لحاظ روانی و اجتماعی تا حد زیادی سلامت جامعه را تضمین می‌کند.

از دیدگاه جامعه‌شناسی و روان‌شناسی، انحراف از قانون‌پذیری موروثی نیست، بلکه ضعف وفاق اجتماعی - فرهنگی، تفاوت‌های محیطی و تأخر فرهنگی، موجبات آن را فراهم می‌آورد (شیخی، ۱۳۷۸: ۱۴۹).

قانون‌گرایی موجب می‌شود که افراد بتوانند تعادل معقولی بین استدلال و عاطفه ایجاد و سعی کنند در گفتار و رفتار، تصمیم‌گیری و قضاوت، کمتر به عواطف و احساسات تکیه نمایند و برای استدلال هم جایگاهی در نظر بگیرند. قانون‌گرایی و به‌کارگیری قوانین حتی به طور ناقص موجب می‌شود افراد در عمل با قوانین و مقررات برخورد کنند و از این طریق با آن انس گیرند. قانون‌گرایی در نقش خود، آموزش قوانین را به صورت کاربردی و عملی به دنبال دارد (سلطانی، ۱۳۷۸: ۶۳).

آنچه که جامعه انسانی را از جوامع غیرانسانی متمایز می‌کند، همان قوانین اجتماعی است که خود نشئت گرفته از معیارها و ارزش‌های فرهنگی است، قانون‌پذیری و نظم اجتماعی گرچه عمدتاً از فرهنگ متأثرند، بر غنای فرهنگی نیز تأثیر می‌گذارند. همچنین تکامل و قانون‌پذیری انسان به دنبال تماس‌های گوناگون او با اعضای جامعه بهبود می‌یابد (شیخی، ۱۳۷۹: ۱۵۴).

به طور کلی جامعه ما با ضعف قانون‌گرایی و تعدی نسبت به قانون روبه‌روست. این مشکل فقط مختص قربانیان نیست، بلکه با گسترش قانون‌شکنی و قانون‌گریزی حتی قانون‌شکنان نیز احساس می‌کنند که دود بی‌قانونی به چشمشان می‌رود.

بیان مسئله

امروزه بسیاری از جامعه‌شناسان بر تقویت قانون‌گرایی در جامعه به عنوان یک اصل

زیربنایی، تأکید می‌کنند و بدان توجه دارند. تحقق این مفهوم نظم روانی و اجتماعی را در جامعه ایجاد می‌کند و نهادینه شدن آن نیز توسعه اجتماعی و اقتصادی را در جامعه هرچه بیشتر تقویت و پایدار می‌نماید. از این رو، قانون‌گرایی خود به عنوان یک پل، توسعه آموزشی را به توسعه اقتصادی و صنعتی ارتباط می‌دهد (شیخی، ۱۳۷۹: ۱۴۶).

تصور داشتن جامعه‌ای بدون قوانین اجتماعی، حتی در قالب نسبی آن، غیرممکن است. لذا نظم روانی و سلامت اجتماعی، خود در گرو کنترل اجتماعی از طریق قوانین اجتماعی است (همان منبع).

هر چقدر سطح شناخت و آگاهی آحاد مردم نسبت به مجموعه قوانین و مقررات موجود در کشور بیشتر باشد، به همان نسبت، میزان التزام به قانون‌گرایی هم بیشتر شده و از سطح جرایم و تخلفات کاسته خواهد شد (واعظی‌نژاد، ۱۳۷۸: ۱۱۱). ساختار خاص اجتماعی در مواردی فرصت شکوفایی استعدادها را از میان می‌برد. در چنین جوامعی موقعیت فرد عموماً در بدو تولد بر حسب شرایط فرهنگی و نظام طبقاتی تعیین می‌شود؛ یعنی این‌که افراد در محدوده یک جامعه بسته قرار می‌گیرند که امکان تحرک و رشد، از آن‌ها سلب می‌گردد. به دنبال عدم تغییر ساختار اجتماعی و عدم شکوفایی استعدادها، به نیازهای افراد پاسخ داده نمی‌شود. به همین دلیل، در نهایت مشکلات جدی در اجتماع بروز می‌کند و متعاقباً قانون‌ناپذیری و انحراف در جوامع ظاهر می‌گردد (شیخی، ۱۳۷۸: ۱۴۹).

خانواده، مدرسه، محافل عمومی و رسانه‌های دیداری و شنیداری همگی می‌توانند نقش اصلاحی یا تخریبی را ایفاء کنند. عملکرد مناسب و اصولی متولیان امور جامعه و دولتمردان، موجب دمیده شدن روح امید و نشاط در میان افراد یک کشور می‌شود و برعکس، کارکرد سوء مدیریت سیاسی جامعه، ضرر جبران‌ناپذیری را به اعتماد مردم نسبت به حاکمیت وارد می‌کند. نتیجه عدم اعتماد مردم به حاکمیت، گریز از باورهای جامعه و دست یازیدن به انواع انحرافات و جرایم است. شایسته است به عنوان نمونه‌های عینی این روحیه و فرهنگ، به مصادیق واقعی آن‌ها در رفتارهای ترافیکی امروز خود نظری داشته باشیم. امروزه هنگام رانندگی یا عبور از خیابان و یا در مقام استفاده از تسهیلات حمل و نقل و ترافیک شهرمان، اکثر مردم تنها از دستورهای «من» و خواسته‌های «من» تبعیت می‌کنند و نه از مقررات و قوانین راهنمایی و رانندگی. همه ما در عین حالی که خود را با دیگران برابر مطرح می‌کنیم، اما متأسفانه عملاً همیشه خود را برتر می‌شماریم که به نمونه‌هایی از این رفتار اشاره می‌شود: برخی از خودروها به صورت غیرمجاز از خطوط ویژه اتوبوس به ویژه در جهت خلاف حرکت می‌کنند، همه‌گونه تخلف را برای خود مجاز و برای دیگران غیرمجاز می‌دانند، هنگام روشن شدن چراغ زرد مقابل خود به جای توقف به سرعت خود ادامه می‌دهیم تا قبل از روشن شدن چراغ قرمز، از تقاطع عبور کنیم، اما هنگامی که خود در انتظار چراغ سبز هستیم،

به راننده‌ای که به اخطار چراغ زرد وقعی نگذاشته و به سرعت از آن عبور می‌کند، همه رقم اعتراض نگاهی، کلامی و بالاتر از این‌ها را روا می‌داریم، وقتی راننده تاکسی یا وسیله نقلیه شخصی خود هستیم، موتور سیکلت سواران را بالای ترافیک معرفی می‌کنیم، اما زمانی که خود بر موتور سوار هستیم، تاکسی‌ها و شخصی‌ها را مقصر می‌دانیم، وقتی پیاده هستیم، سواره‌ها را متخلف می‌شماریم و به محض سوار شده، عابران پیاده را جنایتکار تصور می‌کنیم، هنگامی که در راه‌بندان‌های طولانی به علت قطار شدن خودروها در سمت راست خیابان، خود به دنبال راننده متخلفی که با انحراف به چپ، راه را فقط برای «خود» باز می‌کند، راه می‌افتیم و ما هم به نوبه خود باعث بسته شدن مسیر وسایل نقلیه‌ای که از جهت روبه‌رو می‌آیند، می‌شویم، اما هنگامی که خودمان جزء رانندگانی هستیم که از جهت مقابل می‌آیند، به رانندگان متخلف مقابل پرخاش و ناسزا نثار می‌کنیم، یا هنگامی که در پشت چراغ قرمز قرار گرفتیم، با صدای حرکت خودروی متخلف، بدون توجه به سبز شدن چراغ، به دنبال او راه می‌افتیم، وقتی که به دنبال عمل خلاف خود، با مأمور راهنمایی و برگ جریمه او روبه‌رو می‌شویم، به جای تسلیم شجاعانه و محترمانه و قبول جزای آن، با «ترس» و «التماس» در جهت «مصلحت» خویش چانه می‌زنیم. با این نگرش، آیا آمار نگران‌کننده تصادفات و این همه تخلفات، موجب اضطراب، نگرانی و دلشوره خانواده‌ها نمی‌شود؟ چنین امری می‌تواند به عنوان یک مشکل عمده و اساسی جامعه باشد. البته عوامل مختلفی می‌توانند عامل بروز چنین تخلفاتی از جمله عدم رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی باشند.

اهداف تحقیق

هدف اصلی این پژوهش، بررسی رابطه تحصیلات با قانون‌گرایی است، همچنین مطالعه و بررسی این‌که آیا تحصیلات بالا موجب رعایت بیشتر قوانین راهنمایی و رانندگی می‌شود و این‌که چگونه می‌توانیم افراد جامعه را با آگاهی دادن متقاعد کنیم تا کمتر از قوانین راهنمایی و رانندگی تخلف نمایند.

سؤال اصلی پژوهش

آیا ارتکاب به تخلفات راهنمایی و رانندگی در سطوح مختلف تحصیلی متفاوت است؟

فرضیه‌های تحقیق

- ۱- بین ارتکاب به تخلفات راهنمایی و رانندگی در سطوح مختلف تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد.
- ۲- بین احترام به قانون راهنمایی و رانندگی، رعایت حال دیگران و رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی رابطه معناداری وجود دارد.
- ۳- بین رفتار پلیس و همکاری مردم با پلیس و رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی رابطه

معناداری وجود دارد.

۴- بین ارتکاب به تخلفات راهنمایی و رانندگی و سطوح سنی مختلف، رابطه معناداری وجود دارد.

تعریف عملیاتی متغیرها

تحصیلات:

میزان تحصیلات در این تحقیق عبارت است از: گزارشی که افراد مورد تحقیق درباره مدرک تحصیلی خود بیان کرده‌اند.

نوع خودرو:

در این تحقیق عبارت است از: انواع مختلف خودرو که افراد مورد تحقیق از آن استفاده می‌کنند.

منطقه مسکونی:

عبارت است از: بیان افراد مورد تحقیق درباره محل و منطقه زندگی خود.

قانون‌گرایی:

قانون‌گرایی در این تحقیق معادل رعایت مقررات راهنمایی و رانندگی در شهرستان کرج است.

ادبیات و مبانی نظری تحقیق

وجود نظم روانی و اجتماعی در جامعه، موجبات توسعه اجتماعی و اقتصادی و در نهایت قانون‌مندی هرچه بیشتر جوامع را فراهم می‌آورد. این گونه چرخه یا سیکل، میزان بهره‌وری عمومی را نیز در جامعه افزایش می‌دهد. امروزه مشکل مربوط به ضعف قانون‌مندی، بیشتر مربوط به جوامع رو به توسعه و فقیر است تا جوامع توسعه‌یافته و غنی.

با تقویت نهادهای دانش و فرهنگ، می‌توان جامعه را به سوی قانون‌پذیری سوق داد. پویایی و توسعه اقتصادی، ضمن این‌که خود در گرو جامعه‌ای قانون‌مند است، با ایجاد تأمین اجتماعی و تقویت هرچه بیشتر اتکا به نفس بین افراد می‌تواند در جامعه مورد پشتیبانی قرار گیرد. از آنجا که امروزه عوامل تغییر در جوامع فراوان‌اند، در صورت فراهم نکردن زمینه‌های لازم اقتصادی، تأمین اجتماعی و غیره؛ انحراف و سرپیچی از قوانین، روند افزایشی به خود می‌گیرد و در نتیجه نظام روانی و اجتماعی در جامعه و بین افراد دچار اختلال می‌شود. از این رو قانون‌گرایی خود به عنوان یک پل، توسعه آموزش را به توسعه اقتصادی و صنعتی ارتباط می‌دهد، همین‌طور جهت تبدیل عقیده به عمل و ایجاد جامعه قانون‌مند، تفاوت‌های مستمر جامعه‌شناسانه می‌تواند نقش موثری داشته باشد و با ارائه راهکارهای مناسب، از به انحراف کشیدن جامعه پیشگیری به عمل آورد.

آموزش

آموزش همگانی تا حدودی ناشی از یک باور تاریخی است که بر مبنای آن آموزش نه فقط به خودی خود ارزشمند و مطلوب است، بلکه وسیله دستیابی به اهداف گوناگون اجتماعی از جمله زندگی سالم، رشد اقتصادی، فناوری و... نیز خواهد بود.

از دیدگاه کارکردگرایی، امروزه مدارس، طیف وسیعی از دانش‌ها و مهارت‌ها را می‌آموزند که انتظار می‌رود در زندگی آتی دانش‌آموزان مؤثر واقع شود. همچنین مدارس، فرصت‌هایی را مانند کسب عادات فکری دید وسیع‌تر، برای دانش‌آموزان فراهم می‌سازند که ظریف‌تر و یا حداقل بوده و نشانه یک فرد تحصیل‌کرده می‌باشد (رابرتسون، ۱۳۷۴).

یکی دیگر از ابعاد عقلایی کردن نظام سیاسی و راه‌نوسازی در کشورهای پیشرفته آموزش شهروندان برای زیستن در جامعه جدید است که از این نظر سواد و کسب مهارت برای توده‌ها لازم می‌آید؛ زیرا میان نوسازی و آموزش، رابطه مستقیم و مثبتی وجود دارد (بشریه، ۱۳۶۹:۲۹).

در کشورهای در حال توسعه، که بی‌سوادی گریبان‌گیر اکثریت مردم جامعه است، آموزش به عنوان عاملی پر قدرت و مطمئن در دگرگونی‌های فرهنگی و روانی تلقی می‌شود. آموزش در این جوامع باعث ایجاد اشکال جدیدی از تفکر و گسترش نظرگاه‌ها و درک انسان‌ها از جهان می‌گردد و نیز موجب اسطوره‌زدایی در ارتباط با محیط طبیعی شده و عقل‌گرایی را در شناخت و در عمل توسعه داده و بالاخره قضاوت‌ها و روابط اجتماعی را به هنجارهای عمومی خاص مبدل می‌کند (وثوقی، ۱۳۶۶:۱۷۹).

در پدیده ترافیک سه عامل انسان، راه و وسیله نقلیه نقش دارند. بررسی‌های آماری نشان می‌دهد که نقش انسان در ضایعات ترافیک به عنوان علت بروز تصادف در راه‌ها، ۷۱ درصد است که این امر ناشی از عدم توجه وی به قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی است. در حالی که نقش عامل وسیله نقلیه به علت نواقص فنی، کمبود تجهیزات وسیله نقلیه و به کارگیری ماشین‌های فرسوده و قدیمی ۱۸ درصد می‌باشد و نقش عامل جاده به علت ساخت و سازهای غیرمنطقی و بی‌رویه مسکونی، تجاری و صنعتی در حاشیه راه‌ها، ۱۱ درصد تعیین می‌گردد. نقش انسان در این مقوله قابل تعمق و بررسی است؛ زیرا در بخش آموزش توجه ما بیشتر به عامل انسانی می‌باشد. آنچه در آموزش انسان، که تقسیم‌بندی‌های مختلف دارد، مهم و مورد توجه و بحث است، عبارت‌اند از:

۱- انتقال اطلاعات، ضوابط و مقررات رفت و آمد به عابران پیاده به جهت عبور سالم آن‌ها از معابر؛

۲- کاهش ضایعات تصادفات عابران پیاده؛

۳- در بخش رانندگی اهمیت مطلب در طرح آموزش و ترویج فرهنگ صحیح رانندگی است؛ به عبارتی رانندگی بر اساس ضوابط و مقررات و نیز اجرای صحیح، دقیق و

هماهنگ مقررات و همچنین آشنایی رانندگان با علایم، تابلوها و تجهیزات، مطلوب بوده و بی‌دقتی و بی‌توجهی به مقررات می‌تواند موجب حوادث بس ناگوار و جبران‌ناپذیری گردد (حسام‌پور، ۱۳۷۶: ۳۹ و ۳۸). این حوادث گاه موجب اخلال در امر ترافیک می‌شود که تباه شدن نیروهای متخصص و هدر رفتن سرمایه‌های ملی را در پی خواهد داشت. بدیهی است در انجام این آموزش باید از افراد ورزیده، متخصص، صاحب‌نظر و کارشناسان ماهر استفاده کرد. بهره‌برداری از تجهیزات و وسایل کمک آموزشی و نیز به کارگیری آخرین وسایل و فناوری آموزشی (در صورت فراهم بودن امکانات تهیه و نصب و بهره‌برداری و نیروی متخصص) بر اساس برنامه‌های زمان‌بندی شده، کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت به منظور دستیابی به اهداف معین می‌تواند مؤثر واقع شود (همان منبع).

انسان در نقش عابر

در مقوله ترافیک نقش انسان به عنوان عابر، حایز اهمیت است و در تصادفات رانندگی ضربه‌پذیرترین واحد ترافیک، عابر پیاده می‌باشد. اهمیت رعایت مقررات از سوی عابر پیاده در تنظیم ترافیک قابل‌انکار نیست. حتی امکان دارد اشخاص تا آخر عمر رانندگی نکنند، ولی عملاً به عنوان عابر پیاده نیازمند آموزش هستند. حجم سفرهای عابران به خصوص در شهر کرج و علل این سفرها نشان‌دهنده اثر وجودی و موثر آنها در انتظام ترافیک می‌باشد. توجه به نکات ظریف در مورد عابر پیاده، ما را در امور تحقیقی مربوط به عامل مهم کمک می‌نماید. آموزش دادن به عابران پیاده با نگرش به جزئیاتی که اشاره خواهد شد، نیاز به برنامه‌ریزی مستمر، تبلیغات گسترده و اجرای جدی دارد (حسام‌پور، ۱۳۷۶: ۴۱).

در کوتاه‌مدت توجیه مردم از طرق مختلف برای رعایت مقررات عبور و مرور و حفظ ایمنی تردد، در اولویت بوده و در آینده با توجه به مسائل و طبقه‌بندی عابران و شناخت تقریبی مخاطبان در این زمینه، کار فرهنگی و اجرای جدی مستمر و فراگیر را می‌طلبند. به منظور دستیابی به اهداف آموزشی در جهت حفظ ایمنی عابران و کاهش ضایعات تصادف، آموزش عابر پیاده یک اصل تلقی می‌شود که خود عابر پیاده به عنوان یک پدیده مطرح می‌باشد. بدین سبب تهیه برنامه‌های آموزشی از طرق مختلف و نگاه به عابر از زوایای گوناگون ضرورت دارد (همان منبع).

طبقه‌بندی آموزش

چنانچه بخواهیم آموزش در بخشی از مخاطبان در مقاطع مختلف مثل خانواده، مهد کودک، دبیرستان، دانشگاه، کارخانه و یا گروه‌های کارگری و غیره اجرا کنیم، باید به الگوهای عمومی آموزش (تدریس) توجه نماییم. معروف‌ترین روش توسط رابرت گلیوز در سال ۱۹۶۱ ارائه شد و بعدها راجر رانیسون (۱۹۷۱) تغییراتی در این روش

ایجاد کرد. این روش عملاً پنج مرحله دارد: ۱- تعیین هدف‌های تدریس و هدف‌های رفتاری؛ ۲- تعیین رفتار ورودی و ارزشیابی تشخیصی؛ ۳- تعیین شیوه‌ها و روش‌های تدریس؛ ۴- سازماندهی شرایط و موفقیت آموزشی؛ ۵- ارزشیابی و سنجش عملکرد (حسام‌پور، ۱۳۷۶: ۴۴).

تعریف تخلف

تخلف در قلمرو ترافیک به معنای تجاوز آگاهانه و یا ناآگاهانه، اختیاری یا اجباری رانندگان، سرنشینان، عابران پیاده، کارگران، مأموران راهنمایی و راهسازی، دارندگان احشام و غیره از حدود مقررات مصوب در استفاده از تسهیلات حمل و نقل و ترافیک است (خسروشاهی، ۱۳۷۴: ۲۴).

با این توصیف، تخلف از مقررات عبور و مرور همانند قانون‌شکنی در دیگر عرصه‌های اجتماعی هرگز نمی‌تواند به بهانه «جهل» متخلف نسبت به مقررات یا وجود اضطرار و اجبار و یا حتی به دلیل نواقص در تسهیلات حمل و نقل و ترافیک، قلب ماهیت داده تخلف به شمار نیاید. به علاوه حکم تخلف در ترافیک همانند حکم تخلف در هر رفتار اجتماعی دیگر، برای عموم استفاده‌کنندگان از شبکه و تسهیلات سیستم حمل و نقل و ترافیک با رویه جاری بوده، هیچ مقام، شخص و گروهی در هیچ مرتبه و منزلت اجتماعی، سیاسی و شغلی (چه عالم و چه عامی، چه قانون‌گذار و چه مجری، چه شهری و چه روستایی و ...) نمی‌تواند رفتار تخلف‌آمیز خود را در امر عبور و مرور و استفاده از تسهیلات «تخلف» محسوب بنماید (همان منبع: ۲۴-۲۵).

تخلفات ثبت‌نشده

آن دسته از تخلفاتی است که به دلیلی به مرحله ثبت (به صورت جرمه یا تخلف) نمی‌رسند. این دسته از تخلفات رقم معتنا بهی از کل تخلفات واقعی را تشکیل می‌دهند. تخلفات ثبت‌شده، تخلفاتی است که توسط عاملان کنترل (مأموران ترافیک و پلیس راهنمایی و رانندگی) ثبت می‌شوند که تخلفات رسمی را تشکیل می‌دهند. تخلف منجر به تصادف، آن دسته از تخلفاتی است که در حالتی چه به عنوان نامرئی و ثبت‌نشده و چه ثبت‌شده، به تصادف منجر شده است. لذا می‌توان اظهار داشت پشت هر تصادفی، حداقل یک تخلف نهفته است.

تخلفات ثبت‌شده‌ای که توسط مأموران (پلیس) راهنمایی و رانندگی درشش ماهه اول سال ۱۳۸۰ در شهر کرج به ثبت رسیده بیش از ۴ میلیون و ۳۷۳ هزار مورد بوده است.

روش‌شناسی تحقیق

ماهیت علمی - اجتماعی تحقیق، زمینه‌یابی از روی ماهیت متغیرهای آن، که می‌توان

آن‌ها را به عنوان واقعیت‌های جامعه‌شناختی نامید، معلوم می‌شود (کرلینجر، ۱۳۷۶: ۶۵). بنابراین به منظور جمع‌آوری اطلاعات درباره متغیرهای روانی - اجتماعی دخیل در تخلف رانندگی، از روش تحقیق زمینه‌یابی استفاده شده است. جامعه آماری مورد نظر در این تحقیق عبارت‌اند از: کلیه رانندگان متخلف از قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی، که در شهر کرج تردد می‌کنند. در این تحقیق دو نمونه بررسی شده‌اند که نمونه اول، ۱۷۰ نفر از رانندگان متخلف بوده که در منطقه استحقاقی پاسگاه شماره یک راهنمایی و رانندگی شهر کرج تردد می‌کردند و مرتکب تخلف از قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی شده‌اند که پلیس برای آن‌ها برگ جریمه صادر کرده است. نمونه دوم، تعداد ۲۱۰ نفر از دارندگان خودرو هستند که در شهر کرج با خودرو خود تردد می‌کردند. در این تحقیق از دو روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای و خوشه‌ای استفاده شده و ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه بوده است.

توصیف و تحلیل داده‌ها

داده‌هایی که در اینجا مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد، اطلاعاتی است که از طریق ابزار دو نوع پرسشنامه معلم ساخته جمع‌آوری گردیده است. منظور از اطلاعات نوع اول، بررسی رابطه تمصیلات و سایر متغیرها با قانون‌گرایی، و اطلاعات نوع دوم بررسی و تجزیه و تحلیل نگرش مردم نسبت به قانون می‌باشد. به منظور بررسی سؤالات فرضیه پژوهش و تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش مجذور خی ۲ استفاده شده است.

جدول شماره ۱- میزان ارتکاب به تخلفات راهنمایی و رانندگی در سطوح مختلف تحصیلی

سطح معناداری	درجه آزادی dF	χ^2
$P > 0.0001$	۴	۶۰

به منظور بررسی ارتباط بین میزان ارتکاب به تخلفات راهنمایی و رانندگی با سطوح مختلف تحصیلی، از آزمون خی ۲ (χ^2) استفاده شده است. پس می‌توان با ۹۹ درصد اطمینان ادعا کرد که تفاوت معنی‌داری بین تمصیلات و قانون‌گرایی (رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی) وجود دارد. چون کمترین سطح تخلفات توسط سطح تحصیلی فوق لیسانس و بالاتر صورت گرفته و هرچه سطح تحصیل کمتر شده و پایین‌تر آمده نسبت تخلف نیز رو به افزایش گذاشته و سیر صعودی داشته است.

جدول ۲- ارتباط بین تأثیر سن و میزان تخلف از قوانین راهنمایی و رانندگی

سطح معناداری	درجه آزادی dF	χ^2
$P > 0.001$	۳	۴۰/۸

با توجه به اطلاعات جدول بالا با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان ادعا کرد که تفاوت معناداری بین سن و میزان تخلف از قوانین راهنمایی و رانندگی وجود دارد و فرض صفر رد می‌شود. بنابراین میزان ارتکاب به تخلفات راهنمایی و رانندگی در سنین مختلف متفاوت است.

جدول ۳- بررسی ارتباط بین احترام به قانون راهنمایی و رانندگی و رعایت حال دیگران با رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی

جمع فراوانی‌ها		خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		درجات
نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	فراوانی‌ها
۱۰۰	۲۱۰	۴۴/۵۴	۱۱۵	۷۲/۲۲	۴۸	۲۴/۱۵	۳۲	۸/۳	۸	۸/۳	۸	گزینه‌ها
		(۹۰)			(۵/۶۷)		(۵/۳۸)		(۵/۹)		(۵/۴)	احترام به قانون راهنمایی و رانندگی
۱۰۰	۲۱۰	(۹۰/۳۰)	۶۵	۸۸/۴۱	۸۸	۴۱/۲۱	۴۵	(۳۴/۵)	۱۱	۴۷/۶۰	۱	رعایت حال دیگران
		(۹۰)			(۵/۶۷)		(۵/۳۸)		(۵/۹)		(۵/۴)	
۲۰۰	۴۲۰	۳۴/۸۵	۱۸۰	۶/۶۴	۱۳۵	۶۵/۳۶	۷۷	۱۴/۹	۱۹	۲۷/۶/۴	۹	جمع
۱۰۰	۲۱۰	۶۷/۴۲	۹۰	۳/۳۲	۵/۶۷	۳۲۵/۱۸	۵/۳۸	۵۷/۴	۵/۹	۱۳۸/۲	۵/۴	میانگین

$$X^2 = 44/34$$

$$DF = 4$$

$$P > 0.001$$

به منظور بررسی ارتباط بین احترام به قانون راهنمایی و رانندگی و رعایت حال دیگران با رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی از آزمون χ^2 استفاده شده که بر مبنای اطلاعات جدول بالا فرض صفر (H_0) رد می‌شود و فرضیه مخالف (H_1) نشان می‌دهد که بین احترام به قانون و رعایت حال دیگران با رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی رابطه معناداری وجود دارد. در نتیجه بیشتر آزمودنی‌ها اظهار داشته‌اند احترام به قوانین راهنمایی و رانندگی و رعایت حال دیگران می‌تواند در رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی مؤثر باشد. بنابراین هرچه سطح استانداردها افزایش یابد، رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی نیز توسط رانندگان افزایش خواهد یافت و در نتیجه میزان تخلفات نیز کاهش پیدا خواهد کرد.

جدول شماره ۴- بررسی میزان دخالت رفتار، اقتدار و شخصیت پلیس و همکار مردم با پلیس در رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی توسط مردم

درجات	خیلی کم		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد		جمع فراوانی‌ها	
	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی		
رفتار، اقتدار و شخصیت پلیس	۱۱	۵	۱۰	۵	۴۵	۲۱	۶۰	۲۹	۸۴	۴۰	۲۱۰	۱۰۰
		(۱۰)	(۵/۹)	(۵/۴۳)	(۶۳)	(۸۴)						
همکاری با پلیس	۹	۵/۴	۹	۵/۴	۴۲	۲۰	۶۶	۳۱	۸۴	۴۰	۲۱۰	۱۰۰
	(۱۰)	(۵/۹)	(۵/۴۳)	(۶۳)	(۸۴)							
جمع	۲۰	۵/۹	۱۹	۵/۹	۸۷	۴۱	۱۲۶	۶۰	۱۶۸	۸۰	۴۲۰	۲۰۰
میانگین	۱۰	۷۵/۴	۵/۹	۷۵/۴	۵/۴۳	۵/۲۰	۶۳	۳۰	۸۴	۴۰	۲۱۰	۱۰۰

$$X^2 = ۰/۰۶۶$$

$$DF = ۴$$

$$P < ۰/۰۰۰۱$$

با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان با احتمال ۱ درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان ادعا کرد که بین رفتار و شخصیت پلیس و همکاری مردم با پلیس و رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی تفاوت معناداری وجود ندارد؛ یعنی این که بین مردم و مأموران راهنمایی و رانندگی رابطه نزدیک و تنگاتنگی وجود ندارد و در واقع چنانچه مردم قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی را رعایت می‌کنند، به لحاظ رفتار، اقتدار، شخصیت و همکاری با پلیس نیست.

جدول شماره ۶- آزمون ارتباط بین آگاهی نسبت به قوانین راهنمایی و رانندگی از طریق آموزش همگانی و رعایت آن

درجات	خیلی کم		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد		جمع فراوانی‌ها	
	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی		
داشتن آگاهی به قوانین راهنمایی و رانندگی از طریق آموزش	۱۰	۷۶/۴	۷	۳۲/۳	۵۲	۷۶/۲۴	۵۶	۶۶/۲۶	۸۵	۵/۴۰	۲۱۰	۱۰۰
	(۵/۲۲)	(۱۷)	(۵/۴۸)	(۵/۴۹)	(۵/۴۹)	(۵/۷۲)						
داشتن آگاهی به قوانین راهنمایی از طریق مدرسه	۳۵	۶۶/۱۶	۲۷	۸۳/۱۲	۴۵	۴۶/۲۱	۴۳	۴۷/۲۰	۶۰	۵۸/۲۸	۲۱۰	۱۰۰
	(۵/۲۲)	(۱۷)	(۵/۴۸)	(۵/۴۹)	(۵/۴۹)	(۵/۷۲)						
جمع	۴۵	۴۲/۲۱	۳۴	۱۵/۱۶	۹۷	۲۲/۴۶	۹۹	۱۳۴۷	۱۴۵	۰۸/۶۹	۴۲۰	۲۰۰
میانگین	۵/۲۲	۷۱/۱۰	۱۷	۰۷۵/۸	۵/۴۸	۱۱/۲۳	۵/۴۹	۵۶۵/۲۳	۵/۷۲	۵۴/۳۴	۲۱۰	۱۰۰

$$X^2 = ۳۲/۱۴$$

$$DF = ۴$$

$$P > ۰/۰۰۰۱$$

بر مبنای داده‌های جدول بالا می‌توان ۹۹ درصد اطمینان ادعا کرد که بین داشتن آگاهی به قوانین راهنمایی و رانندگی از طریق آموزش همگانی و رعایت آن، تفاوت معناداری وجود دارد، یعنی هرچه سطح آگاهی افزایش یابد، به همان میزان نیز تخلفات راهنمایی و رانندگی کاهش خواهد یافت.

بحث و نتیجه‌گیری

یقیناً پی بردن به عواملی که موجبات قانون‌گرایی را در جامعه فراهم می‌آورند، می‌تواند به مسئولان کمک شایانی بکند تا با مطالعه و سرمایه‌گذاری در آن زمینه‌ها، جامعه را به سوی قانون‌گرایی سوق دهند و در پی آن رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... را به ارمغان بیاورند. مسئله تحقیق حاضر به خاطر پاسخ‌گویی به این پرسش انجام گرفته که آیا تحصیلات فرد، در قانون‌گرایی او مؤثر است که نتایج آن به شرح زیر است:

بر مبنای نتایج حاضر می‌توان با ۹۹ درصد اطمینان ادعا کرد که تفاوت معناداری بین تحصیلات و قانون‌گرایی (رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی) وجود دارد. چون کمترین سطح تخلف توسط سطح تحصیلی کارشناسی ارشد و بالاتر صورت گرفته و هرچه سطح تحصیل کمتر شده و پایین‌تر آمده، فراوانی نسبت به تخلف رو به افزایش گذاشته و سیر صعودی داشته است.

نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که بیشترین تخلف توسط رانندگان دارای سطح سنی ۲۰ تا ۳۰ انجام گرفته است و با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان ادعا کرد که بین رانندگان سطح سنی ۲۰ تا ۳۰ و قانون‌گرایی تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین می‌توان با ۹۹ درصد اطمینان ادعا کرد که بین داشتن آگاهی نسبت به قوانین راهنمایی و رانندگی و رعایت آن، تفاوت معناداری وجود دارد؛ هرچه سطح آگاهی افزایش یابد، سطح رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی نیز افزایش می‌یابد و از سطح تخلفات کاسته می‌شود.

بر مبنای نتایج تحقیق می‌توان ۹۹ درصد اطمینان ادعا کرد که بین احترام به قوانین راهنمایی و رانندگی، رعایت حال دیگران و رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی تفاوت معناداری وجود دارد؛ یعنی هرچه احترام به قانون و رعایت حال دیگران در جامعه از طریق رسانه‌ها تبلیغ شود و فرهنگ احترام به قانون و رعایت حال دیگران حاکم گردد و افزایش یابد، رانندگان بیشتر قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی را رعایت می‌کنند و به نسبت، کمتر مرتکب تخلف می‌شوند.

با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان با ۹۹ درصد اطمینان ادعا کرد که بین رفتار، اقتدار، شخصیت پلیس و همکاری مردم با پلیس و رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی تفاوت معناداری وجود ندارد؛ یعنی این‌که بین مردم و مأموران راهنمایی و رانندگی، رابطه نزدیک و تنگاتنگی وجود ندارد و در واقع چنانچه مردم قوانین و

مقررات راهنمایی و رانندگی را رعایت می‌کنند، به لحاظ رفتار، اقتدار، شخصیت و همکاری با پلیس نیست، چون از این لحاظ نظر مردم تأمین نشده است.

پیشنهادهای کاربردی

- ۱- تقاطع‌ها و نصب علائم عبور و مرور در این نقاط، به ویژه با توجه به امکانات تجمع و تمرکز و اهمیت حرکات چرخش تکمیل و اصلاح شود.
- ۲- اقدامات جدی در خصوص بهبود عبور وسایل نقلیه در واحد زمان و ایجاد کشش در طول خیابان‌ها به وسیله از میان بردن نقاط احتمالی تعارض و برخورد بین وسایل نقلیه مختلف به وسیله جدا کردن خطوط حرکت‌ها انجام گیرد.
- ۳- جریان مداوم وسایل نقلیه از طریق هماهنگی چراغ‌های راهنمایی و ایجاد تناسب زمان بین آن‌ها بهبود یابد.
- ۴- فعالیت ماموران انتظامی در خصوص اجرای صحیح مقررات افزایش یابد.
- ۵- در ۱۰۰ متری تقاطع‌ها تابلوهای ایستادن ممنوع نصب شده و اجرای کامل مقررات این تابلوها از رانندگان خواسته شود.
- ۶- در بالا بردن سطح دانش، تخصص و علاقه افسران و ماموران رسیدگی کننده به تخلفات راهنمایی و رانندگی تلاش شود.
- ۷- کارایی کارکنان راهنمایی و رانندگی از طریق آموزش‌های فردی و گروهی و کنترل آن‌ها در زمان و مکان معین و غیرمعین افزایش داده شود.
- ۸- انگیزه خدمتی کارکنان راهنمایی و رانندگی از طریق تقدیر، پرداخت اضافه کار، پاداش و... افزایش داده شود.
- ۹- جدیت در کنترل تخلفات عدم رعایت خطوط عابر پیاده، رعایت حق تقدم، عدم توجه به چراغ راهنمایی، جلوگیری از انحرافات و کم کردن گردش در تقاطع‌ها تا حد امکان به وسیله نصب تابلوهای گردش به چپ و راست ممنوع و زدن پل‌های هوایی در محل‌هایی که گردش‌های اجباری و قابل احتراز است.
- ۱۰- برنامه استفاده از طرح‌های یک طرفه خیابان‌ها و گسترش آن تا سرحد امکان پیگیری شود.
- ۱۱- علائم و چراغ‌های راهنمایی به اندازه کافی و دارای دید کافی برای شب و روز نصب گردد.
- ۱۲- احداث تابلوهای ایست و چراغ‌های چشمک‌زن که حق تقدم را صریحاً نشان می‌دهند.
- ۱۳- محدودیت سرعت در خیابان‌های محلی و ورودی به داخل خانه‌ها و ساختمان‌ها ایجاد شود.
- ۱۴- از میان برداشتن موانع دید از قبیل شاخه درخت در خیابان‌ها، که مزاحم دیده شدن چراغ‌های راهنمایی به وسیله رانندگان وسایط نقلیه هستند.

۱۵- آموزش عمومی مستمر برای بالا بردن سطح آگاهی رانندگان و سایر مردم به منظور رعایت مقررات راهنمایی و رانندگی و رفتار درست در محیط‌های شهری و زندگی ارائه شود.

۱۶- در زمینه ایجاد هماهنگی با مسئولان آموزش و پرورش، حضور مداوم پلیس در مدارس و ارائه آموزش‌های لازم در جهت عبور و مرور، جلوگیری از تخلف و آگاهی از عواقب عدم رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی اقدامات جدی انجام گیرد.

کتابنامه

- برنیگن، امور، (۱۳۶۶): ریشه‌های اجتماعی دیکتاتوری و دموکراسی؛ ترجمه حسن بشیریه تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- خسروشاهی، سیدمهدی، (۱۳۷۴): ترافیک تهران و عوامل مؤثر در ایجاد مشکل آن، پایان‌نامه کارشناسی ارشد؛ تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
- رابرتسون، یان (۱۳۷۴): در آمدی بر جامعه، ترجمه حسین براون، چاپ دوم، مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی.
- گی روشه، (۱۳۶۶): تغییرات اجتماعی، ترجمه منصور وثوقی، تهران: انتشارات نی.
- حسام‌پور، تیمور (۱۳۷۶): نقش انسان در بهبود ترافیک، ماهنامه علوم انتظامی، شماره ۱، تهران: معاونت پژوهش دانشگاه علوم انتظامی
- سلطانی، ایرج (۱۳۷۹): نقش و تاثیر قانون‌گرایی در بهداشت روانی جامعه، مجموعه مقالات همایش نظم و دانش، تهران: معاونت اجتماعی ناجا
- واعظی‌نژاد، حجت‌ا... (۱۳۷۹): نقش آموزش‌های همگانی در ایجاد امنیت فردی و خانوادگی (خودکنترل)، مجموعه مقالات همایش نظم و دانش، تهران: معاونت اجتماعی ناجا
- شیخی، محمدتقی (۱۳۷۹): جامعه قانونمند زمینه ساز نظم روانی - اجتماعی (تحلیلی از دیدگاه جامعه‌شناسی)، مجموعه مقالات همایش نظم و دانش، تهران: معاونت اجتماعی ناجا.

- 1- Radzinowicz, sir Leon. Abventures in criminology / sir Leon Rad, Nowicz England: Rout ledge, 1990.
- 2- Criminology / edited by Joseph Shelley. USA: Wadswrth, 2000.
- 3- Neale, John M. Exploring Abnormal Psychology / John M.
- 4- Neale, Gerald. David son, David A.F.Haga. USA: John Wiley son, 1969.